

A FELNÖTT LAKOSSÁG HÚSZ SZÁZALÉKA KÖTŐDIK ERŐSEN A SZESZHEZ

Az alkohol és a bűn összefügg

Hazánkban közel félmillió ember él, aki elvonási tünetek nélkül nem tudná letenni a poharat, a bíróságokon pedig nap mint nap születnek ítéletek olyan súlyos bűncselekmények tárgyalását követően, amelyben a tettes (nem egyszer az áldozat is) az ital rabja. Miközben kiadványok tucatjai hívják fel a figyelmet az elhízás, a dohányzás, a kábítószer káros hatásaira, kiderül: a legnagyobb tömegeket érintő népbetegséggel szemben még egy használható programot sem sikerült eddig kidolgozni.

„Tették elkövetésekor ittas állapotban volt.” Ha valaki beül bírósági tárgyalásokra, gyakorta fogja hallani ezt a mondatot.

Kényszergyógyítás

– Több évtizedes bírói munkám során egyértelművé vált: az élet és testi épség elleni bűncselekmények nagy része a túlzott alkoholfogyasztásra vezethető vissza – mondta el *Maráz Vilmosné*, a Szegedi Ítéltábla büntető-kollégiumának vezetője. – Ma a bíróság az alkoholistával csak akkor szembeül, ha vádlottként hallgatja meg. A hatályos Büntető törvénykönyv szerint akkor rendelhető el kényszergyógyítása, ha bűncselekménye alkoholisták életmódjával függ össze, és hat hónapot meghaladó, végrehajtható szabadságvesztésre ítélik. Ismeri jogunk a kényszergyógykezelést mint intézkedést. Pártfogó felügyelet magatartási szabályaként is előírhatja a bíróság, hogy italmérő helyet nem látogathat az, aki a felügyelet alatt áll.

Lőrinczy György, Csongrád megye főügyésze is rendkívül súlyos gondnak tartja az alkoholizmust, s úgy látja: a ma hatályban lévő törvények szerint kizárólag jogi eszközökkel nem lehet felvenni a harcot a túlzott szeszfogyasztás mint társadalmi probléma ellen, hiszen az igazságszolgáltatás csak törvénysértés esetén léphet fel. Márpedig mindenkinek állampolgári joga, hogy mennyit iszik, hiszen a sör, bor, pálinka legálisan beszerezhető termék. Az ügyészség – a vádemelés elhalasztása esetén – külön magatartási szabályként előírhatja, hogy az elkövető vegyen részt alkoholelvonó kezelésen. Amennyiben ezt elmulasztja, vádat emelnek ellene. Természetesen erre a vádhalasztásra csak kisebb fajta súlyú bűncselekmények (mint például garázdaság, egy kocsmai verekedés) esetén ad lehetőséget a törvény. – Számomra úgy tűnik, mintha az

utóbbi időben az alkoholizmussal való foglalkozás társadalmi szinten is erőteljesen háttérbe szorult volna, pedig mint szenvedélybetegség rendkívüli módon mérgezi az emberi kapcsolatokat – vélekedik *Kéri József* alezredes, a megyei rendőr-főkapitányság közrendvédelmi osztályának vezetője.

Szenvedélybetegség

– A családon belüli erőszakra szóló bejelentések, a szórakozóhelyeken tapasztalt összetűzések hátterében nagyon gyakran tetten érhető az italozó életmód vagy az eseti, túlzott alkoholfogyasztás. Régóta tekintjük a megelőzést a munkánk fontos részének. 1992-ben az általános iskolai korosztály részére indult útjára a D.A.D.A. (Dohányzás, Alkohol, Drog, AIDS) program, valamint 2005-től a középiskolások biztonságára nevelését célzó ELLEN-SZER program. Az ezekben kialakított tematika oktatása a rendőrség bűnmegelőzési (ifjúságvédelmi) tevékenységének szerves része. Megyénkben igyekszünk minél több általános és középiskolába eljutni. Ezen túl részt veszünk a társhatóságokkal (például: fogyasztóvédelem) együtt a fiatalok számára vonatkozó szeszital és dohányárú kiszolgálási tilalom betartásának ellenőrzésében is.

Népszerű drog

– A legszerényebb becslések szerint is hazánk 10 millió lakosából legalább 800 ezer kötődik szoroson az alkoholhoz, de én inkább 1 millió fölöttire tenném az alkoholbetegek számát. Az alkoholfüggők közel félmillióan lehetnek, ők azok, akiknél súlyos elvonási tünetek lépnének fel, ha egyik napról a másikra abbahagynák az italozást – kínált betekintést kutatásainak eredményeibe *Temesváry Beáta*, a dél-alföldi régió addiktológus szakfőorvosa. – Egyértelműen betegségről van

Statisztika

Ha valamennyi vádemelésünket megvizsgáljuk, a Csongrád Megyei Főügyészség adatai szerint 2005-ben a bűnelkövetők 1,3 százaléka folytatott iszákos életmódot, míg 18,8 százaléka alkohol hatása alatt követte el a tettet – tudtuk meg *Lőrinczy Györgytől*. Csongrád megye főügyésze elmondta: természetesen vannak olyan bűnök, amelyek elemzésekor sokkal megdöbbentőbb számokkal szembesülnek. Így például a közlekedési bűncselekményeknél a megvádoltak 72,6 százaléka, az erőszakos és garázda jellegű bűnöknél 29,9 százaléka volt ittas, amikor törvénysértő tettet elkövette. Az iszákos életmódot folytató bűnösök is arányukat tekintve a közutakon veszélyesek (48,1 százalék), de gyakorta kell vádat emelni esetükben erőszakos bűncselekmények után is, számuk meghaladja az összes bűnelkövető 30 százalékát. A közrend ellen vétők között az iszákosok 16,9 százalékban, a személy elleni támadások során 13,8, míg a vagyon elleni bűnöknél 12,3 százalékban szerepelnek a szeszrel túl szoros barátságban állók.

szó, amit nem büntetni, hanem kezelni kell. Ám ennek számos akadálya van. Elsőként említeném, hogy maguk a betegek nem hajlandók mindaddig belátni, hogy alkoholisták, amíg valamilyen szervi probléma miatt nem kell orvoshoz fordulniuk. Mivel legtöbbször a környezetük is elnézően kezeli az ügyet, sőt mi több, igyekszik titkolni azt, hogy alkoholista van családjukban, szomszédságukban, az orvosnak esélye sincs arra, hogy megkezdhesse a gyógyítást.

– A közmegtérítés is a kezelés ellen hat – mondta a doktornő –, az ivászat afféle bocsánatos bűn, a részeg ember inkább megmosolyogtató, mintsem felháborodást vált ki. Sajnos az állam sem tesz meg mindent azért, hogy az alkoholizmust visszaszorítsa. Miközben teljes erővel folynak a kábítószer és a dohányzás elleni reklámkampányok, az alkoholról szinte szó sem esik, sőt mi több: népszerűsítésük is szinte zavartalanul folyik a médiában. Elvárnam: legalább a jövedéki adóból származó hatalmas

Szegedi utcakép – nincsenek kevesen, akiket az alkohol végképp tönkretesz

FOTÓ: DM/DV FOTÓ

bevétel egy részét fordítsa megelőzésre, gyógyításra az állam. Ám eddig még egy, konkrét tennivalókat meghatározó programot sem sikerült kidolgozni. Nem hogy pénz folyna be az alkoholbetegek gyógyítására, egyre tragikusabb a helyzet az elvonások miatt. A kórházi ágyszámcsökkentés rendkívül érzékenyen érinti ezt a területet, de legalább ennyire fájó, hogy képzett addiktológusok hagyják el az országot, s vállalnak külföldön munkát, ahol nem csupán tárt ka-

rokkal, de jól felszerelt kórházakkal, magas fizetéssel várják őket. Vagyis a helyzet meglehetősen tragikus, de úgy vélem: nem adhatjuk fel a reményt: egyszer az alkoholbetegségben szenvedő éppen úgy rádöbben, mint a döntéshozó politikus: csak az egész magyar társadalom összefogásával érhetjük el, hogy valamennyire javuljon a helyzet. Teljes kijózanodásról egyelőre ne is álmodozunk!

BÁTYI ZOLTÁN

Legalább krumplit vessenek ide!

(SZÉCHENYI SZEGEDEN)

tonier pajtát is, mely most kétes alakok, örömlányok és nyomorék katonák lakhelye. Átfúj falain a szél, de nem mindenhol engedi át az esőt. A pajtát még a katonai hajózás miatt építették a török kiűzése utáni években, ekkorra teljesen feleslegessé vált. Széchenyi látja azt is, hogy a nagypiac nem egészen üres, rengeteg átfolyás, posványos vizesárok és csatorna szabdalja, melyek fölött fapallók és kisebb hidak nyújtózkodnak. Az talán most nem tűnik a szemé elé, hogy a városban sok a koldus, helyzetüket később igyekezzek rendezni. Gyakoriak a nyilvános botozások is, a nép kedveli az efféle látványosságot, mert az mindig érdekes, ha mást vernek.

Miféle nyelvek keverednek a Fekete Sas utcában, a Palánkban. A belvárosi plébánián minden második mise német nyelven folyik, és még, habár nem sokáig, német nyelvű a színház is. A városkrónikás Reizner írja, amikor a szerbek meglátták Széchenyi gőzhajóját, csak bámultak szótlanul, míg asszonyaik szaporán vetették a keresztet. Ellenben a magyarok felhőtlenül ujjongtak. Hogy miért is? Némán bámul a szerb, mert irigy lett lenne? Asszonya meg maradt, aki fél ez effajta ördögös masináktól, pokoli gőzzel hajtott vízi alkotmányoktól?! Mi innen a szerb polgártársaknak is megszavazunk egy-két öneledt kiáltást. Azt csak mellékesen jegyezzük meg, hogy a híres szegedi hajósok társadalma sem rajongott a gőzhajóért. Rendszeres gőzhajójárat csak bő tíz év múlva lesz itt, a Tiszán. A híres szegedi hajósok, Zsótér és Ábrahám urak nem igazán igyekeztek virágzó vállalkozásaikat gőzhajókkal is erősíteni, jobban bíznak a büszke orrú, szegedi bögös hajókban, melyek valóban fűgőbbek a hagyományos uszályoknál, de a gőzmasinákkal a versenyt fel nem vehetik.

Hallunk kaftános zsidókat beszélni, nekik már van zsinagógájuk is, de ez még sem nem a régi, sem nem az új. Mózes hitű polgártársaink jó harminc éve telepedhettek le Szegeden.

A nagy, felesleges vár udvarán már ott zörgeti a bilincset vagy hatszáz olasz, ők az év elején, jókora hóban és nagy hidegben Pécsről érkeznek a városba sokan közülük még a forradalmat is megérik itt, s majd csak Kossuth közbenjárására engedik szabadon őket. Hallhatjuk e toszkán dragonosokat imádkozni, énekelni, passiójátékot játszani, vagy éppen veszekedni. Halljuk őket, hogyan kínálják faragott, kikalapált, megvarrt csecsebecségeiket, ajándéktárgyaikat a vár körül sétálgató helyieknek, kik szerettek tőlük vásárolni. A rabnak ügyes keze lesz. Így dolgoztatnak majd a magyar elítéltek is, egykori tekintélyes ügyvédek, jogászok és papok, a szabadságharc leverése után, Kufsteinben vagy Theresienstadban. Jól járt Szegeden az olasz rab, a pénzen például fehér kenyeret, szalonát, hagymát, azaz vacsorát vehetett. Ugyanis vacsora nem járt a várbeli foglyoknak.

A Tisza most csöndes, a part zsúfolt, esteledik, kevesen dolgoznak már. Ki hinné, hogy e karcsú víz mit művelt három évenél? Mert egy kivételesen hideg tél után, három évenél ezelőtt, május nyolcadikán, tél után a zöldár, betört a városba. A Boldogasszony utcán hőmpölygött végig az ár, de végül is nagyobb pusztítást nem tett. Azt mondják, ha szeles az idő, Szeged ekkor elpusztul. Tudjuk, orkán erejű szél lesz majd 1879. március 12-én este, s ez az örvényező szél korbácsolja fel úgy a hullámokat, hogy azok átszakítják az egyébként is átázott töltést.

Egyébként fontos megjegyezni, a burgonya Széchenyi idejében nem azt az ételt jelentette, amit manapság. Ritka, gyanús étel volt. A jobbágyok félték a krumplitól, lenézték, nem nagyon ették. Milyen érdekes, hogy Széchenyi lenéző mondata voltaképpen egy határozottan modern tanács volt.

DARVASI LÁSZLÓ

Széchenyi gróf szeptember 3-án reggel érkezik Szegedre a Duna gőzhajó fedélzetén. Komoly várakozás előzi meg a nagy ember érkezését, a város apraja-nagyja a parton tolong, ki szekéren, ki lóháton, ki gyalog érkezett, s amikor a hajó elötünk a Boszorkánysziget zöld függőnye mögül, ágyúdörgéssel, üdvívalgással, kalapdobálással köszöntik. Az érkezés utáni affér kedves, és jellemző.

Kellemes kora őszi idő van, és még délelőtt. A hajó reggel vetett horgonyt, de gyorsan meg is les a nép, babrálják, simogatták a műszereket. Hanem nagy, bamba vár előtt hatalmas és üres terület fehérik, vagy éppen feketedne, ha sár lenne, de most száraz az idő. E vigasztalan terület egyfelől felvonulási tér a katonaság számára, itt tanulnak jobbra és balra átot az ifjú katonák, illetve tartják a kététi nagypiacot is, amikor kereskedők, piacosok, sátorosok sokasága népesíti be. Széchenyi, kiról a hely elnevezetik majd, most csak áll, hunyorog, a kietlen teret bámulja, mögötte mozdulatlanul állnak a városi potentátok, levegőt sem vesznek. Vajon mit mond a híres ember. Szép, ugye? Az ott szemben a városháza, igen büszkék vagyunk rá, ott pedig a csinos Grün-Orbán házon tollászkodnak a galambok. Onnan indul a Kárász utca, jobbra pedig a Palánk, kicsiny, takaros házakkal, szorgos kereskedőkkel. Igen, Rókus arra van, ott szegények laknak. Felsővárosban iparosok. Alsóvárosban halászok, földművesek, és a mi jó ferenceseink.

Hanem Széchenyi, ki Imre fia születése után szinte egyenesen ideutazott Szegedre, csak ennyit szól: „Nos, uraim, legalább krumplit vethetnének ide, akkor legalább haszna lenne ennek a térnek.”

A világlátott grófnak egyébként sem tetszett különösebben a város. Elmaradottnak látja, s a helyi előkelőséget is mindegyre városszépítésre ösztökéli. Kaszinó, s egyéb művelődési egyesület, színház, színvonalas oktatás persze már van, de az általános városkép mégis arról tanúskodik, hogy Szeged felszabdalt, nem egységes város, sok a gondozatlan terület, s a városrészek között sincs eleven átjárás. Széchenyi biztosan látja a vár szomszédságában roskadozó Pon-